

RIIHIMÄEN PERUSOPETUKSEN DRAAMA- JA TEATTERIKASVATUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

1. Mitä on draama- ja teatterikasvatus?

Draamakasvatus

Draamaopetuksen tavoitteena on innostaa oppilaita draamalliseen ilmaisuun, kehittää ryhmätyötaitoja ja esiintymistaitoja. Draamassa opitaan aina jotain tutkittavasta teemasta/ilmiöstä, omasta itsestä, sosiaalisista taidoista sekä draaman ja teatterin muodoista. Oppiminen nähdään luovana, yhteisöllisenä ja aktiivisena kokemuksellisenä prosessina. Draama on taideaine, jonka lähtökohta on teatteritaiteessa.

Draamakasvatuksella tarkoitetaan draamaa ja teatteria, jota tehdään erilaisissa oppimisympäristöissä ja joka sisältää sekä esittävän, osallistavan että soveltavan draaman genret.

Draamaopetuksen lähtökohtana tulee olla oppilaan oman ilmaisun ja draamataitojen sekä draamallisen ajattelun kehittäminen oppilaan kyvyt huomioiden. Opetus on tavoitteellista, vuodesta toiseen etenevää opetusta.

Esteettinen kahdentuminen tarkoittaa sitä, että opetuksessa on yhtä aikaa läsnä fiktiivinen tila ja sosiaalinen todellisuus. Osallistujilla on tieto siitä, että vaikka he työskentelevät fiktiossa ja roolissa, he ovat kuitenkin läsnä luokkahuoneessa toisten oppilaiden kanssa. Ajatuksia, tunteita, ilmiöitä, arvoja, asenteita ja ihmissuhteita voidaan tarkastella sekä fiktiivisessä tilassa että todellisessa tilassa. Fiktiivinen todellisuus ja roolityöskentely mahdollistavat esimerkiksi erilaisten ratkaisuvaihtoehtojen kokeilemisen ja testaamisen.

Teatterikasvatus

Draamakasvatuksen ja teatterikasvatuksen tavoitteet ja sisällöt ovat osittain limittäisiä.

Draamakasvatus on laajempi käsite, joka pitää sisällään myös kaiken draaman soveltavan käytön.

Teatterikasvatus sen sijaan liittyy aina johonkin teatterin osa-alueeseen. Teatterikasvatuksen tavoitteena on perehdyttää oppilas teatteritaiteeseen kokonaisuutena tai johonkin sen osa-alueeseen. Teatterikasvatusta antavat teatterit. Teatterikasvatuksessa on aina läsnä teatteritaide, sen kokeminen ja teatteritaiteen käsittely draamakasvatuksen menetelmin. Teatterikasvatus liittyy laaja-alaiseen oppimiseen ja monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin.

[Draama- ja teatterikasvatuksen tavoitteita ja sisältöjä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014](#)

- Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa.
- Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

- Oppilaat saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella.

-Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokkahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

- Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaista luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnon terveiksi ja luoviksi ihmisiksi.

2. Draama- ja teatterikasvatuksen tavoitteet ja työtavat Riihimäellä

Draama työvälina

Riihimäellä perusopetuksessa korostetaan draama- ja teatterikasvatusta **toiminnallisena työtapan**a kaikissa oppiaineissa luoden oppilaalle mahdollisuuden

- opetella tunnetaitoja
- eläytyä toisen asemaan ja opetella empatiakykyä
- käsitellä ja ymmärtää erilaisia arkipäivän teemoja
- oppia sosiaalisia taitoja
- harjoitella ilmaisemaan itseään
- oppia ryhmätyötaitoja
- oppia ongelmanratkaisukykyä
- olla aktiivisessa roolissa opetustilanteissa
- soveltaa positiivisen pedagogiikan menetelmiä ja tavoitteita lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Teatterit yhteistyötahona

Riihimäellä perusopetuksessa draama- ja teatterikasvatuksen tavoitteena on paikallisia ja valtakunnallisia teattereita yhteistyötahona käyttäen

- tutustuttaa oppilas teatterin toimintaan
- tutustuttaa oppilas erilaisten draamaa sisältävien kokonaisuuksien valmistamisen eri vaiheisiin ja osa-alueisiin
- antaa oppilaalle mahdollisuus olla aktiivisena toimijana mukana draamaa sisältävien kokonaisuuksien valmistamisen eri vaiheissa ja osa-alueissa
- luoda oppilaalle kokonaiskuva oman lähiympäristönsä kulttuuritoimijoiden toiminnasta ja niiden tarjoamista mahdollisuuksista
- saada oppilas oivaltamaan taiteen vaikutukset yksilön hyvinvointiin.

3. Draama- ja teatterikasvatuksen tavoitteet ja sisällöt luokka-asteittain

Vuosiluokka ja oppiaine	Tavoitteet	Sisällöt
<p>1.-2. lk 1.-2. luokilla kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan, uskontoon ja ympäristöoppiin.</p>	<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen Innostetaan oppilaita draamalliseen ilmaisuun, kehitetään ryhmätyötaitoja ja esiintymistaitoja.</p> <p>Tuetaan oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjataan häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla.</p> <p>Opastetaan oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin.</p> <p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>Ohjataan oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta.</p> <p>Tutustutetaan oppilas johonkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi.</p> <p>Kannustetaan oppilasta tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa.</p>	<p>Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lasten kirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p> <p>Kannustetaan kertomaan omia juttuja ja tarinoita.</p> <p>Kannustetaan luomaan omia näytelmiä ja esittämään niitä muille.</p> <p>Kannustetaan esiintymään yhteisissä tilaisuuksissa.</p> <p>Kannustetaan osallistumaan keskusteluihin, esityksiin, tapahtumiin.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja.</p> <p>Tutustutetaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin.</p> <p>Osallistutaan esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.</p> <p>Tehdään yhteistyötä Riihimäen kaupungin kirjaston ja lähiseudun kulttuurintuottajien kanssa.</p>

Yhteistyötahoja ja kirjallisuutta

- Riihimäen kaupungin kulttuuripolku: tarkista joka vuosi päivitetty versio.
- Yhteistyötä Riihimäen Nuorisoteatterin ja Riihimäen Teatterin kanssa.
- kirjallisuutta:

Löyttyniemi, Anu: *Sukkela suu, ketterä keho*

Stenius, Nena: *Riemua ja rohkeutta: ilmaisukasvatuksenopas*

Liukko, Seija: *Ilmaisua ipanoille*

Toivainen, Tapio: *Lentoon!*

Sinivuori, Päivi ja Timo: *Esiripusta aplodeihin*

Lakka, S. ja Kauppinen, J.: *Yhtä draamaa*

www.draamapurkki.fi

Vuosiluokka ja oppiaine	Tavoitteet	Sisällöt
3.- 4. lk Äidinkieli ja kirjallisuus	<p>Tuetaan oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjataan arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luodaan oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen.</p> <p>Ohjataan oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla.</p> <p>Kehitetään tunnetaitoja empatiakykyä, sosiaalisia taitoja, luovuutta ja ongelmanratkaisukykyä.</p>	<p>Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisemaan, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.</p> <p>Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja</p>

Vuosiluokka ja oppiaine	Tavoitteet	Sisällöt
<p>Englanti</p> <p>Ympäristö-oppi</p> <p>Uskonto</p> <p>ET</p>	<p>Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita.</p> <p>Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta.</p> <p>Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua.</p> <p>Yhteisiä opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla.</p>	<p>museoita.</p> <p>Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota.</p>

Yhteistyötahoja ja kirjallisuutta

- Riihimäen kaupungin kulttuuripolku: tarkista joka vuosi päivitetty versio.
- Yhteistyötä Riihimäen Nuorisoteatterin, Riihimäen Teatterin ja Suomen kansallisoopperan ja -baletin kanssa (tarjolla ilmaisia työpajoja, tutustumiskäyntejä ja kouluvierailuja kaikenikäisille)
- Kirjallisuutta:

Löyttyniemi, Anu: *Sukkela suu, ketterä keho*

Stenius, Nena: *Riemua ja rohkeutta: ilmaisukasvatuksen opas*

Liukko, Seija: *Ilmaisua ipanoille*

Toivainen, Tapio: *Lentoon!*

Sinivuori, Päivi ja Timo: *Esiripusta aplodeihin*

Lakka, S. ja Kauppinen, J.: *Yhtä draamaa*

www.draamapurkki.fi

Vuosiluokka ja oppiaine	Tavoitteet	Sisällöt
5.-6. lk Äidinkieli ja kirjallisuus	<p>Ohjataan oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla.</p> <p>Ohjataan oppilasta arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä. Luodaan oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen.</p>	<p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa draaman toimintatapoja käyttäen. Harjoitellaan kokonaisilmaisua, ja hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä.</p> <p>Arvioinnin kohteet: puheviestintätilanteissa toimiminen, vuorovaikutustilanteissa toimiminen, ilmaisukeinojen käyttö, vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>Arvioinnin kohteet: kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta, kirjallisuuden tuntemus, kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen</p>
Ruotsin kieli	<p>A-oppimäärä 3.- 6. luokilla: Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat</p>	

Vuosiluokka ja oppiaine	Tavoitteet	Sisällöt
Englannin kieli	<p>saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita.</p> <p>Englannin A-oppimäärä vuosiluokilla 3–6:</p> <p>Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita.</p>	
Historia	<p>Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä.</p>	<p>Esimerkiksi pidetään omat olympiakisat 5.-luokkalaisten kesken (pukeutuminen, ruokailu, kyltit, laakeriseppele)</p> <p>Riihimäen kaupunginmuseon, Suomen Lasimuseon ja kaupunginkirjaston kanssa tehtävä yhteistyö</p> <p>Riihimäki-kävely</p>

Yhteistyötahoja ja kirjallisuutta

- Riihimäen kaupungin kulttuuripolku: tarkista joka vuosi päivitetty versio.
- Yhteistyötä Riihimäen Nuorisoteatterin ja Riihimäen Teatterin kanssa, kaupunginmuseon, Suomen lasimuseon ja kirjaston kanssa.
- Hyödynnetään nuorille suunnattuja media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita.
- Suunnitellaan ja toteutetaan esityksiä.
- Luetaan ja tulkitaan yhdessä mediatekstejä, myös teatteria ja elokuvaa.
- Suunnitellaan ja toteutetaan esityksiä, yleisöksi alaluokkien oppilaita.
- Vierailevia esityksiä, yhteistyöprojekteja.
- Kirjallisuutta:

Löylyniemi, Anu: *Sukkela suu, ketterä keho*

Stenius, Nena: *Riemua ja rohkeutta: ilmaisukasvatuksen opas*

Liukko, Seija: *Ilmaisia ipanoille*

Toivainen, Tapio: *Lentoon!*

Sinivuori, Päivi ja Timo: *Esiripusta aplodeihin*

Lakka, S. ja Kauppinen, J.: *Yhtä draamaa*

www.draamapurkki.fi

Vuosiluokka ja oppiaine	Tavoitteet	Sisällöt
7. lk Äidinkieli ja kirjallisuus	<p>Vuorovaikutustilanteessa toimiminen</p> <p>Ohjataan oppilasta käyttämään draaman työtapoja vuorovaikutustaitojen harjoittelussa.</p> <p>Tekstien tulkitseminen</p> <p>Käytetään monipuolisesti draaman menetelmiä tekstien tulkitsemisessä.</p> <p>Tekstien tuottaminen</p> <p>Rohkaistaan käyttämään draaman menetelmiä kirjoittamisen prosessissa.</p> <p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>Käytetään monipuolisesti draaman keinoja tavoitteisiin pääsemisessä.</p>	<p>Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja myös draaman keinoin.</p> <p>Käsitellään luettuja tekstejä myös draaman työtapoja käyttäen.</p> <p>Tuotetaan kielellisiä, visuaalisia ja audiovisuaalisia tekstejä.</p> <p>Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse.</p>
8. lk Äidinkieli ja kirjallisuus	<p>Vuorovaikutustilanteessa toimiminen</p> <p>Ohjataan oppilasta käyttämään monipuolisesti draaman työtapoja</p>	<p>Tutustutaan teatteri-ilmaisun keinoihin draaman avulla.</p>

Vuosiluokka ja oppiaine	Tavoitteet	Sisällöt
<p>9. lk Äidinkieli ja kirjallisuus</p>	<p>harjoiteltaessa erilaisia viestintä- ja esitystilanteita.</p> <p>Tekstien tulkitseminen</p> <p>Käytetään monipuolisesti draaman menetelmiä tekstien tulkitsemisessä.</p> <p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>Käytetään monipuolisesti draaman keinoja tavoitteisiin pääsemisessä.</p> <p>Vuorovaikutustilanteessa toimiminen</p> <p>Syvennetään taitoa käyttää draaman työtapoja erilaisia viestintä- ja esitystilanteita harjoitellessa.</p> <p>Tekstien tulkitseminen</p> <p>Käytetään monipuolisesti draaman menetelmiä tekstien tulkitsemisessä.</p> <p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>Kannustetaan oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään.</p>	<p>Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen keinoja itseilmaisussa.</p> <p>Luetaan ja tulkitaan fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin.</p> <p>Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä. Käytetään draamaa kirjallisuuden käsittelyn välineenä.</p> <p>Tutustutaan teatteriin taidemuotona.</p> <p>Syvennetään tekstien tulkitsemisen taitoa. Luetaan ja tutkitaan fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan.</p> <p>Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin (esim.</p>

Vuosiluokka ja oppiaine	Tavoitteet	Sisällöt
	<p>Ohjataan oppilasta pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään.</p> <p>Tarjotaan oppilaan mahdollisuuksia luku- ja kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen.</p> <p>Innostetaan oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi.</p> <p>Käytetään monipuolisesti draaman keinoja tavoitteisiin pääsemisessä.</p>	<p>kansanperinne, elokuva, teatteri, puhekuulttuuri, mediakuulttuuri).</p> <p>Käytetään draamaa kirjallisuuden ja kulttuurin ilmiöiden käsittelyssä.</p>

Yhteistyötahoja ja kirjallisuutta

-7. luokka:

Riihimäen kaupungin kulttuuripolku, elokuva liittyen 7. luokan opetussuunnitelman tavoitteisiin.

-8. luokka:

Riihimäen kaupungin kulttuuripolku, vierailu Riihimäen Nuorisoteatteriin, esityksen seuraaminen sekä esitykseen liittyvä työpaja.

-9. luokka: Riihimäen kaupungin kulttuuripolku, teatterivierailu, tutustuminen teatterin ammatteihin, esityksen seuraaminen sekä siihen liittyvät ennako- ja jatkotehtävät
Yhteistyötä ammattiteattereiden teatterikasvattajien kanssa.

-kirjallisuutta:

Johnson, Margaret F.: *The Drama Teachers's Survival Guide. Activities, exercises and techniques for the theatre classroom.*

Laukka Saija ja Koponen, Jonna: *Yhtä draamaa. Oulun kaupungin draamaopetussuunnitelma*

Levy, Gavin: *275 Acting Games: Connected. A comprehensive workbook of theatre games for developing acting skills.*

Liukko, Seija: *Ilmaisua ipanoille*

Löyttyniemi, Anu: *Sukkela suu, ketterä keho*

Ota minut tekemään. Draama ja teatteri osana äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta. Äidinkielen opettajain liiton vuosikirja 2015.

Owens, Allan ja Barber, Keith: *Draamakompassi – prosessidraaman suunnittelu, käytännön työskentely, arviointi ja reflektointi.*

Sinivuori, Päivi ja Timo: *Esiripusta aplodeihin. Opas harrastajateatteriohjaajille ja ilmaisukasvattajille.*

Stenius, Nena: *Riemua ja rohkeutta: ilmaisukasvatuksen opas*

Toivanen, Tapio: *Lentoon. Draama ja teatteri koulussa.*

Lakka, S. ja Kauppinen, J.: *Yhtä draamaa*

www.draamapurkki.fi (osittain maksullista materiaalia)

4. Kulttuuripolku osana Riihimäen perusopetusta

Kulttuuripolku on Riihimäen kulttuurikasvatussuunnitelma. Se toimii työkaluna kulttuuri-, taide- ja kulttuuriperintökasvatuksen toteuttamisessa osana opetusta. Yhteinen suunnitelma takaa kaikille kaupungin lapsille ja nuorille tasavertaisen mahdollisuuden paikallisen kulttuurin kokemiseen ja tekemiseen osana koulupäivää. Se helpottaa myös kulttuuritoimijoita oman toimintansa koordinoinnissa.

Kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteena on tukea kulttuurista yleissivistystä, kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurin moninaisuutta. Taide ja kulttuuri sekä taidelähtöiset menetelmät tarjoavat oppimisympäristön tai välineen minkä tahansa kouluaineen opetukseen. Suunnitelma tukee lapsen ja nuoren kasvua rohkeaksi, luovaksi, kriittiseksi ja ilmaisuvoimaiseksi oppijaksi.

Teatteri- ja draamakasvatuksen opetussuunnitelman toteuttamisen tueksi käytetään Riihimäen kaupungin kulttuuripolun tarjoamia mahdollisuuksia.

Tarkista Kulttuuripolun päivitetty versio Riihimäen kaupungin sivuilta lukuvuosittain.

<https://www.riihimaki.fi/palvelut/sivistyspalvelut/kulttuuripolku/kulttuuripolku-1-5-luokka/>

<https://www.riihimaki.fi/palvelut/sivistyspalvelut/kulttuuripolku/kulttuuripolku-7-9-luokat/>

5. Kaikkiin aineisiin sovellettavat työtavat:

Draamakasvatukseen sisältyy useita eri genrejä eli lajityyppejä. Erilaisissa genreissä voi olla samantyyppisiä aineksia ja eri genrejen puitteissa voidaan käyttää hyväksi teatterin eri muotoja kuten esineteatteria, varjoteatteria, nukketeatteria tai pantomiimia. Seuraavassa kerrotaan niistä genreistä, jotka on mainittu opetussuunnitelmassa.

Prosessidraama

Prosessidraama (O'Neill 1995) tarkoittaa draamatarinan pohjalta rakennettua tutkivaa draamaopetusjaksoa, jonka päämääränä on jonkin asian ymmärtäminen. Opettaja suunnittelee jakson rakenteen ja etenemisvaiheet. Oppilaiden kanssa yhdessä rakennetaan fiktiota ja roolit. (Östern, A.-L. 2000.)

Draamaleikki

Lasten spontaania roolileikkiä kutsutaan draamaleikiksi. Opettaja voi leikkiä lasten kanssa esimerkiksi kauppaleikkiä. Draamaleikki voidaan periaatteessa rakentaa prosessidraaman tapaan. (Östern, A.-L. 2000.)

Tarinankerronta

Tarinankerronta voi olla sekä itsenäinen genre että työtapana. Tarinoita voidaan rakentaa yksin monologissa tai dialogissa pienryhmissä. Tarinankerronnassa voidaan käyttää rakenteena esimerkiksi seuraavaa tarinankerronnankaavaa: Olipa kerran..., joka päivä..., kunnes eräänä päivänä..., siitä saakka. (Östern, A.-L. 2000.)

Foorumiteatteri

Foorumiteatteri on Augusto Boalin luoma teatterin laji, joka pohjautuu sorrettujen teatteriin. Foorumiteatterissa näyttelijäryhmä tekee pienen näytelmän, missä on selvä konflikti ja sorrettu ihminen. Kohtaus päättyy sorretun kannalta onnettomasti. Jokeri, joka ei itse näyttele, keskustelee yleisön kanssa juuri nähdystä kohtauksesta ja pyytää apua. Yleisön korjaavia ehdotuksia kokeillaan näyttelemällä tilanne uudestaan eri tavalla. Yleisö voi myös vaihtaa paikkaa näyttelijän kanssa ja näytellä itse kohtauksessa (katsoja-näyttelijä). (Östern, A.-L. 2000.)

Ideasta esitykseen

Ideasta esitykseen -genre perustuu improvisaatioon. Alkuideasta luodaan eri työtapojen avulla valmis esitys. Esimerkiksi tuttu satu tai tarina voi toimia esityksen lähtökohtana ja siitä voidaan dramatisoida uusi esitys. (Östern, A.-L. 2000.)

Teatteriesityksen valmistaminen tekstin pohjalta

Esityksen valmistamisen lähtökohtana on valmiiksi kirjoitettu teksti, jonka perusteella näytelmäesitys valmistetaan. Tekstiä voidaan dramatisoida. Teatteriesityksen valmistamisessa opitaan samalla myös teatteriin liittyviä eri rooleja, kuten näyttelijä, ohjaaja, valomies, äänimies, lavastaja, puvustaja, dramaturgi, kuiskaaja, tuottaja jne. (Östern, A.-L. 2000.)

Dubbaus

Valitaan tekstistä kohtaus, joka näytellään pantomiimisesti. Jokaiselle näyttelijälle valitaan dubbaaja, joka puhuu näyttelijänsä puolesta. Kun näyttelijä liikuttaa suutaan, dubbaaja puhuu näyttelijän puolesta.

Elävä patsas

Valitaan tekstistä miljö, teema, tunnelma tai merkityksellinen osa. Yksi oppilas siirtyy tilan keskelle ja toistaa yhtä liikettä ja ääntä tai sanaa. Muut liittyvät yksitellen osaksi elävää patsasta omalla liikkeellään ja äänellään tai sanallaan.

Forumteatteri

Tekstistä esitetään jokin tapahtuma tai kohtaus yksityiskohtaisesti. Yleisö keskeyttää sovitulla merkillä esityksen, kun huomaa, että tilanteessa olisi voinut toimia tai puhua toisin. Kohtaus esitetään uudelleen, ja keskeyttäjä asettuu rooliin ja muuttaa kohtausta ehdottamallaan tavalla.

Kaukosäädin

Ryhmä esittää kohtauksia tekstistä. Yleisö on kaukosäädin, joka ikään kuin osoittaa kaukosäädintä esiintyjiin päin ja sanoo ääneen, mikä kohtaus näytellään. Näyttelijät alkavat näytellä. Yleisö voi kaukosäädintä osoittamalla pysäyttää kuvan (näyttelijät jäävät stilliin), kelata taaksepäin (näyttelijät esittävät uudelleen), kelata eteenpäin (näyttelijät siirtyvät tilanteessa eteenpäin) tai valita uuden kohtauksen (näyttelijät siirtyvät näyttämään uutta kohtausta). Uutta kaukosäädinkäskyä ei saa antaa, ennen kuin edellinen on rauhassa suoritettu.

Kohtaus eri tyyleillä

Tekstistä valitaan eri ryhmille omat kohtaukset esitettäväksi. Ryhmä näyttelee kohtauksensa ensin omalla tavallaan. Sen jälkeen kohtaus näytellään eri tyyleillä niin, että näyttelijät muuttavat fyysistä ilmaisuaan, ääntä, puhetapaa tai tempoa. Tyylejä voivat olla esimerkiksi kauhu, romantiikka, trilleri, lapsekas, uutiset, ooppera, hidastus tai nopeutus.

Koko ryhmän improvisaatio

Kaikki ryhmäläiset ottavat roolin jonakin tarinan henkilönä tai tärkeänä oliona tai esineenä. Päätetään tapahtumapaikka tai tilanne. Yksi kerrallaan oppilaat tulevat roolissa tilanteeseen, improvisoivat toimintansa ja puheensa. Mikäli näyttelijä poistuu kohtauksesta, poistumiselle on oltava syy. Tilanne jatkuu joko sovitun ajan tai päättyy opettajan merkkiin.

Kuuma tuoli

Yksi ottaa tekstissä esiintyvän hahmon roolin, ja muut esittävät hänelle kysymyksiä. Kuumassa tuolissa olija vastaa kysymyksiin roolissa. Tilanne voi olla esimerkiksi haastattelu, jossa syvennyttään tekstin henkilön toimintaan, ratkaisuihin tai ajatusmaailmaan. Myös kysymysten esittäjät voivat olla roolissa. Kuuma tuoli -tekniikkaa voi käyttää myös parin kanssa ja pienryhmissä rooleja kierrättäen.

Kuvapatsas

Valitaan tekstistä henkilöt tai tilanne, josta muovataan kuvapatsas: osa ryhmästä muovaa muista ryhmäläisistä patsasta niin, että muovaajat tekevät vuorotellen yhden muutoksen. Kuvapatsaan muovaamista voi kokeilla eri henkilön näkökulmista.

Kätkeyt ajatukset

Tekstin henkilöiden tilanteita käsitellään siten, että jotkut toimivat tekstin henkilöiden roolissa ja jokaiselle roolille valitaan toinen henkilö, joka on lavalla samaan aikaan ja sanoo ääneen aina sen, mitä henkilö tilanteessa todella ajattelee.

Mielipidejana

Opettaja tai oppilaat esittävät väitteitä tekstin maailmaan liittyen. (Esimerkiksi: Päähenkilö toimi oikein.) Oppilas asettuu valitsemaansa kohtaan ja on valmis perustelemaan mielipiteensä. Janan päät ovat "samaa mieltä" – "eri mieltä".

Miimi

Tekstin yhtä kohtausta tai tilannetta käsitellään kommunikoimalla vain kehoa, ilmeitä, eleitä, liikettä ja asentoja käyttämällä ilman puhetta.

Muodonmuutos

Oppilaat ottavat roolin tekstin esineinä tai olioina. Rooleissa voidaan pitää kokous, käydä keskustelu tai improvisoida uusi tilanne. Näytellään tekstille jatkoa Ryhmät suunnittelevat tarinalle jatkoa ja esittävät sen.

Ohitanssi

Tekstistä valitaan henkilö tai kaksi henkilöä, joiden tunnetilaa ohitanssi kuvaa jossakin merkityksellisessä tilanteessa. Oppilaat jakaantuvat kahteen ryhmään. Kumpikin ryhmä suunnittelee neljä erilaista asentoa, jotka jotenkin kuvaavat heidän henkilönsä tunnetiloja valitussa tilanteessa. Ryhmät asettuvat väljään riviin vastakkain tilan eri puolille. Rivit ottavat vuorotellen askeleen toista riviä kohti ja aina askeleen otettuaan asettuvat vuorollaan valitsemiinsa asentoihin. Riveissä olevat liikkuvat tilan toiselle puolelle toistaen vuorotellen neljää asentoa ja ohittavat toisensa välipaikoista. Musiikkia voi käyttää tunnetilan tehostamiseen.

Omantunnon kuja

Oppilas ottaa roolin yhtenä tekstin henkilönä, jonka on tehtävä tärkeä päätös. Muut seisovat vastakkain kahdessa rivissä ja yrittävät vaikuttaa repliikeillään rivien välistä kulkevaan henkilöön. Kujan läpi kuljettuaan henkilö ilmoittaa päätöksensä.

Puhelinkeskustelu

Kaksi oppilasta käy rooleissa puhelinkeskustelun, jossa käsitellään jotakin tekstissä esiin tullutta asiaa, ongelmaa tai ristiriitaa.

Pään äänet

Tekstin henkilön ristiriitaisia tunteita voidaan tutkia pään äänet -tekniikalla. Oppilas ottaa tekstin henkilön roolin, ja muut asettuvat pienryhmiksi hänen ympärilleen. Kukin pienryhmä edustaa eri näkemystä tai tunnetta suhteessa ratkaistavaan ongelmaan. Roolissa oleva oppilas osoittaa vuorotellen eri pienryhmiä, jotka perustelevat kaikin mahdollisin tavoin, miksi roolissa olevan kannattaisi toimia kuten he sanovat. Roolissa oleva jatkaa pienryhmien osoittamista, kunnes on valmis tekemään päätöksensä.

Rooli seinällä

Piirretään taululle tai isolle paperille hahmon ääriviivat. Täydennetään yhdessä ympärille tekstin henkilöhahmoon liittyviä faktoja, havaintoja ja sanoja, jotka kuvaavat hahmon ominaisuuksia. Opettaja tekee täydentäviä kysymyksiä ja pyytää perusteluja sanotuille faktoille ja ominaisuuksille. Voidaan myös ”kehittää” hahmoa ohi tekstissä mainittujen faktojen ja käyttää sitä jatkossa esim. improvisaatioharjoituksissa.

Roolihenkilön kirje, päiväkirja, äänitetty tai kuvattu viesti

Oppilas kirjoittaa roolissa tekstin henkilön viestin. Viestin vastaanottaja, tarkoitus ja laatimistilanne on ratkaistava ennakkoon.

Roolin vaihto

Roolin vaihto -tekniikkaa voi käyttää tilanteessa, jossa draama on jo käynnissä. Ohjaaja päättää ratkaisevalla hetkellä tai tekstin käännekohdassa, että oppilaat siirtyvät omasta roolistaan toiseen rooliin.

Ryhmäpatsas

Valitaan tekstistä henkilöitä, joiden suhteita ja välejä kuvaamaan luodaan patsaita. Ensimmäinen oppilas asettuu esimerkiksi päähenkilöksi. Opettaja tai harjoitusta ohjaava oppilas antaa uuden henkilön nimen, ja seuraava liittyy itsensä patsaan osaksi niin, että liittyminen kuvaa henkilöiden välistä suhdetta. Ohjaaja sanoo uusia nimiä, jotka liittyvät itsensä osaksi patsaan kokonaisuutta. Ryhmäpatsaan voi muodostaa eri tyyleillä (esim. realistisesti, symboliksi, haavekuvaksi, uhkakuvaksi).

Sana kerrallaan

Kerrotaan tekstiin liittyvää asiaa sana kerrallaan. Jokainen saa sanoa vuorollaan vain yhden sanan. Voidaan toteuttaa pariharjoituksena tai piirissä. Sana kerrallaan voidaan kertoa esimerkiksi henkilön monologi tai ”kirjoittaa” kirje henkilöltä toiselle.

Still-kuva/tilannekuva

Ryhmän jäsenet valitsevat tekstistä yhden tai useampia tilanteita. He tekevät tilanteesta ikään kuin pysäytetyn kuvan tai patsaan ilman puhetta. Tilannekuvassa asennot, ilmeet, eleet, katseet ja etäisyydet ovat tärkeitä ja luovat tulkintaa tekstin tilanteelle. Still-kuvia voi käyttää esimerkiksi seuraavasti: juonen vaiheet still-kuvina, merkittävä hetki henkilön elämästä, henkilöiden väliset valtasuhteet kuvina, perhepotretti, valokuva-albumin kertomaa, tilanne jonkun toisen henkilön kokemana.

Suhteen muutos

Ryhmä valmistaa kolme patsasta, jotka ilmentävät tekstin henkilöhahmojen välisen suhteen muutosta. Millainen suhde oli alussa? Millaiseksi se muuttui? Millainen suhde on lopussa?

Toiminta ja kertominen

Osa ryhmästä kertoo tekstiä omin sanoin, osa ryhmästä näyttää tapahtumia samanaikaisesti. Kaikki asiat pitää näyttellä (esim. pitkät hiukset tai kärpäsen surina).

Tyhjä tuoli

Tekstin yhden henkilön kuvitellaan istuvan piirin keskellä olevassa tyhjällä tuolilla. Oppilaat esittävät hänelle kysymyksiä. Ryhmäläiset antavat itse äänen vastaajalle eli vastaavat itse kysymyksiin kuten ajattelisivat tekstin henkilön vastaavan.

Täydentyvä kuva

Jokainen tulee vuorollaan mukaan tekstin maailmaan liittyvään ”kuvaan”. Hän asettuu sopivaan asentoon ja kertoo, kuka tai mikä on. Esimerkiksi: ”Olen koira.” Seuraava liittyy samaan kuvaan ja sanoo esimerkiksi: ”Olen koiran omistaja.”

Väittely rooleissa

Pari ottaa roolit teoksen eri henkilöinä. Henkilöiden välillä on teoksessa ristiriitatilanne, ongelma tai näkemuseroja. Pari väittelee keskenään sovitun aiheen pohjalta. Väittelyn voi toteuttaa myös kollektiivisessa roolissa niin, että samaa henkilöä näyttää usea oppilas yhtä aikaa.

Yhdessä piirtäminen

Koko ryhmä piirtää tai maalaa yhdessä isolle paperille. Piirtämällä jaetaan havaintoja tekstistä tai esimerkiksi tarkennetaan käsitystä tekstin miljööstä.

Äänimaisema Tekstin miljöö tai yksi kohta luodaan tuottamalla oman kehon avulla ääniä.

Äänimaisemassa voi käyttää tehosteena yksittäisiä sanoja, mutta äänimaisema luodaan ei-kielellisin keino